

Turinys

Turinys.....	1
VILIUS PURONAS.....	1
BIOGRAFIJA	2
BIOGRAFIJOS FAKTAI.....	2
PROFESINĖ IR VISUOMENINĖ VEIKLA	3
MIESTO ĮVAIZDŽIO IR DEKORO DIZAINAS	4
VIZUALINIO IR GRAFINIO DIZAINO KŪRINIAI.....	5
KRAŠTOTYRA, PUBLIKACIJOS, LEIDYBA.....	5
VILIUS PURONAS ŠIAULIUOSE IR KITUR.....	7
PURONŲ GIMINĖS MEDIS	12
DIZAINAS & ViP.....	13
A.J.: APIE JUBILIEJŲ.....	13
A.J.: APIE DIZAINO ESMEĮ.....	14
A.J.: APIE ORGANIZACINES AISTRAS.....	15
A.J.: APIE GYVENIMO PATIRTĮ.....	15
A.J.: APIE “PURONIZMĄ”.....	17
A.J.: APIE GERĄ SKONĮ.....	17
VIRTUALIOJE ERDVĖJE	18
VIDEO APIE VILIAUS PURONO KŪRYBĄ	19
VIP ARCHYVAS. PURONAI NUO KUPIŠKIO	20

VILIUS PURONAS

Žr. vikipediją: https://lt.wikipedia.org/wiki/Vilius_Puronas

BIOGRAFIJA

Dizaineris Vilius Puronas (toliau – ViP) – profesionalus *industrinis dizaineris* (industrial designer), šiaulietis, respublikoje gerai žinomas kaip kūrėjas, dirbantis įvairiuose žanruose, naudojantis įvairias technologijas. Prioritetas – *kompleksiniai darbai, formuojantys lietuviško miesto estetinius procesus*. Šiaurės Lietuvoje plačiai žinomas kaip asmenybė: kūrėjas, rašytojas, visuomenininkas, kraštotyrininkas, lektorius ir kaip vienas iš produktyviausių Šiaulių dailininkų. Turi nemažai apdovanojimų ir prizų *už kūrybinę ir leidybinę veiklas*.

Lietuvos meno kūrėjų asociacijos narys (nuo 2005 m.), dviejų kūrybinių sąjungų – Lietuvos dailininkų sąjungos (nuo 1986 m.) ir Lietuvos dizainerių sąjungos (nuo 1982 m.) narys. 1986–1995 ir 2007–2016 m. – Lietuvos dizainerių sąjungos *Šiaulių skyriaus pirmininkas*, 2007–2017 m. – Lietuvos dizainerių sąjungos *valdybos narys*. Ilgalaikis *Šiaulių miesto vyr. dailininkas* (1973–1993) ir *savivaldybininkas* (2004–2012).

Nepriklausomos Lietuvos *I-osios Šiaulių Miesto Tarybos deputatas* (1990–1994). Aktyvus visuomeninių organizacijų veiklos *iniciatorius ir dalyvis*. Nepartinis (nuo 1991 m.).

BIOGRAFIJOS FAKTAI

Gimė 1947-02-11 d. Panevėžyje. Tėvas *Bronius Puronas* (1924–1992), LTSR nusipelnęs pedagogas, chemikas; motina *Eugenija Puronienė-Šeškauskaitė* (1923–2000), pedagogė, biologė.

Šeima. Žmona *Virginija* (g. 1949 m.), muzikė, chorvedė, Šiaulių universiteto dėstytoja. Vaikai: *Vilija Kirlienė* (g. 1972 m.), *Ugnė Puronaitė* (g. 1977 m.) architektė, *Vytis Puronas* (g. 1982 m.) garso režisierius. Turi keturis anūkus: *Martyną, Mildą, Ūlą* ir *Aidą*. Visi šeimynykščiai – Lietuvos piliečiai.

Išsilavinimas. 1953–1964 m. mokėsi Panevėžio mokykloje-internate (specialybės: *fotografas ir šaltkalvis-įrankininkas*), 1967–1971 m. studijavo *pramoninę dailę* LTSR valstybiniame Dailės institute (įgijo *dizainerio, dailininko-konstruktoriaus* specialybę). Pionierius, komjaunuolis, vėliau – TSKP narys (1979–1989), 1979–1981 m. baigė Marksizmo-leninizmo universitetą prie LKP CK Šiaulių skyriaus. Nėpartinis.

Darbinė veikla: 1964–1967 m. – Panevėžio gamyklos „Ekranas“ *fotografas*, 1971–1973 m. tarnavo Sovietinėje armijoje, *jefreitorius*; 1973–1992 m. – Šiaulių miesto LDT VK *miesto vyriausiasis dailininkas (vyriausiasis dizaineris)*, 1974–2008 m. – Šiaulių universiteto Menų fakulteto *Dizaino katedros dėstytojas*, 1994–2004 m. – reklamos įmonės UAB „*Neuwerbung*“ *direktorius*, 2004–2012 m. – Šiaulių m. savivaldybės administracijos *vyriausiasis specialistas, dizaineris*, 2008–2011 m. – Šiaulių valstybinės kolegijos *Turizmo administravimo katedros dėstytojas*, 2012–2015 m. – VšĮ Šiaulių turizmo informacijos centro *projektų vadovas*, Šiaulių Profesinio ruošimo centro *lektorius*. Pensijoje nuo 2013 m.

Apdovanojimai: TSRS Liaudies ūkio pasiekimų parodos *BRONZOS MEDALIS* už projektą „*Vilniaus gatvės pėsčiųjų bulvaras*“ (pirmoji pėsčiųjų zona Tarybų Sąjungoje), 1978 m., Visasąjunginės Lenino komunistinio jaunimo sąjungos 1982 m. *LTSR RESPUBLIKINĖ PREMIJA* už projektą „*Šiaulių miesto veido kūrimas*“, 2003 m. – *MIKELIO PRIZAS* už kraštotyrinę veiklą, 2012 m. – Šiaulių miesto *KULTŪROS IR MENO PREMIJA* už kultūrinę ir meninę veiklą, 2013 m. V. Puronui suteikta *Šiaulių miesto nominacija* – „*SAULĖS MIESTO SPINDULIO*“ vardas. Prekybos, pramonės ir amatų rūmai apdovanojo „*DARBO ŽVAIGŽDĖS MEDALIU*“ už nuopelnus Lietuvos ūkio gerovei. Lietuviškoji bajorija už *istorinio pilietiškumo sklaidą* bei *patriotinę ir pilietinę veiklą*, 2017 m. apdovanojo „*TADO KOCSIUŠKOS KRYŽIUMI*“, gi Jotvingių Kryžiaus Riterių Ordinas 2014 m. jam, nekilmingajam (!) suteikė *RITERIO titulą ir herbą*.

Paminėtina, kad 1956–2020 m. laikotarpiu Vilius buvo apdovanotas 193 *garbės bei padėkos raštais*, tame skaičiuje – net keliolika *medalio formos nominacijų*.

PROFESINĖ IR VISUOMENINĖ VEIKLA

Dizaineris Vilius Puronas dirba įvairiuose žanruose, naudojami įvairiomis technologijomis. Prioritetas – kompleksiniai darbai, formuojantys lietuviško miesto estetinius procesus. Išsami autorinių kūrinių *statistika, metodika ir aprašai*, kuriant *Šiaulių meninį veidą* 1973–1993 ir 2004–2012 metais, yra

išdėstyti autoriaus leidiniuose (žr. Vilius Puronas, „SAULĖS MIESTO VEIDAS“, I ir II t., Šiaulių universiteto leidykla, 2009 ir 2012 m.). Absoliuti dauguma Viliaus Purono autorinių kūrinių sukurta remiantis Šiaulių miesto pramonės specifika, technologijomis, lėšomis, panaudojant inžinerijos bei studentijos intelektą ir kūrybines galimybes miesto įvaizdžio kūrime.

Dizaineris Vilius Puronas visuomenėje žinomas ir kaip Šiaulių istorijos žinovas, lektorius, dėstytojas, rašytojas ir leidėjas, „Lietuvos Gineso rekordų knygos“ 15-os rekordų autorius. Yra bene 800 vnt. įvairių vaizdinės informacijos, komercinės reklamos, architektūrinių projektų, tipografinio dizaino darbų autorius.

MIESTO ĮVAIZDŽIO IR DEKORO DIZAINAS

Žymesni kompleksiniai dizaino projektai. „ŠIAULIŲ MIESTO MENINIO VEIDO KŪRIMAS“ (su bendraautoriais, 1973–1993 m.), „Vilniaus gatvės pėsčiųjų bulvaras“ (su bendraautoriais, 1975 ir 1986 m.), Šiaulių Vilniaus gatvės pėsčiųjų bulvaro tūrinės reklamos kompleksas (12 akcentų, su bendraautorių grupe), (1978–1982 m.), 24-ių Šiaulių miesto fasadų meninis dekoras (1975–1979 m.), mobilių UAB „Neuwerbung“ reklaminių skydų sistema visoje Lietuvoje (1994–2004 m.), Šiaulių miesto infrastruktūros įranga: autobusų laukimo aikštelės, atitvarai, suoliukai ir kt., Šiaulių ir Panevėžio miestų turistinių įžymybių kūrimas (2004–2017 m.) ir kt.; Viliaus Purono iniciatyva pagaminta apie 250 vnt. įvairaus pobūdžio lauko suoliukų, tame skaičiuje ~40 vnt. „Lietuvos tūkstantmečio“ (2008–2014 m.). Vaikų laisvalaikio ir poilsio parkas „Beržynėlis“ Šiauliuose su 12 medžio rentinių (su bendraautorių grupe), (2005–2007 m.) ir kt.

Žymesni autoriniai dizaino kūriniai: Šiaulių miesto laikrodis „Gaidys“ (1974 m.), „Panevėžio miesto įkūrimo obelisko“ memorialas ir jo atributika (2003–2007 m.), skulptūrinis akcentas „Geležinė lapė“ prie Talšos ežero (2009 m.), plačiai išgarsinęs ne tik Šiaulius, bet ir Lietuvą. Skulptūrinis kompleksas „Pane-vėžys!“ prie Nevėžio upės Panevėžyje (2014 m.), „Pinigėlių kambarys“ Šiaulių universiteto bibliotekoje (2014 m.), ir kt.; Šie kūriniai prigijo aplinkoje, yra mylimi gyventojų, lankomi turistų, miesto svečių.

Technologinių ir kūrybinių žanrų pradininkas miesto įvaizdžio dizaine. Tūrinės reklamos žanro pradininkas pėsčiųjų bulvare. Granitinio tinko technologijos panaudojimo pradininkas fasadų meniniame dekore. Dažų persiliejiimo technologijos pradininkas ofseto technologijoje, „špalto“ panaudojime knygrišyboje, kt. Jo iniciatyva buvo atkurtos kelios viduramžių profesionaliosios kulinarijos technologijos: jaučio kepimo lauže technologija (2001 m.), taip pat – „vereščiakas“ ir „alaus sriuba“ (2018 m.), kuo buvo maitinama LDK riterija.

Skulptūrinių metalo lankstinių žanras – „PURONIZMAS“, menotyrininkų pavadintas autoriaus vardu, gimė Šiauliuose. Tokios industrinės technologijos

panaudojimas meninėje kūryboje – savotiška naujovė kūrybiniame pasaulyje, ne tik mūsų valstybėje. Šio pobūdžio miesto dizaino kūriniai yra tarsi pereinamoji, jungiančioji grandis tarp monumentaliosios dailės ir skulptūrinio dekoro. Žymiausias šio skulptūrinio žanro kūrinys – Šiaulių „Geležinė lapė“ (2009 m.). Iš kitų paminėtini: „Šiaulių bulius“ ant Vilniaus g. 151 namo stogo mansardos, 6 meniniai metalo *akcentai ant afišų klijavimo kolonų* Tilžės gatvės pradžioje (2006–2008 m.), monumentalaus pobūdžio (7,5 m aukščio) skulptūrinis triptikas „Bajoras Karpis“ Rėkyvos gyvenvietės centre, „Penktasis kėlinys“ (2011 m.), „Uodas – kraujasiurbys“ Pakruojyje (2005 m.), „Bakalauras“ (2014 m.), nuoroda „Katinų muziejus“ Šiauliuose (2014 m.). Paminėtini „Henkus Hepenčkus“ Pakruojyje (2015 m.), „Slibinas-siaubūnas baziliskas“, „Damoklo kardas“, „AK!CENTAS“ –1 JAV centas” ir eilė kitų.

Autoriniams užmanymams papildyti pasitelkiamos ir nenaudotos technologijos, kinetika, garsas, ugnis.

VIZUALINIO IR GRAFINIO DIZAINO KŪRINIAI

Kaip grafikos dizaineris, paruošė *Šiaulių miesto gatvių ir namų žymėjimo sistemą* (1980 m.). Sukūrė lietuviškus banknotus, buvusius apyvartoje: „Žemaitiški litai“ (1989 m.), „Litaurai ir centaurai“ (1991 m.), 1973–2002 m. apipavidalino *55 valstybinius ir visuomeninius renginius*, 1973–2008 m. sukūrė apie *50 tipografinių plakatų*, 1993 m. parengė Šiaulių miesto istorijos iliustruotų puslapių rinkinį „*Šiaulių miesto legendos, istorija, įdomybės*“. Yra sukūręs apie 500 j/b iliustracinio pobūdžio grafinių piešinių, iliustracijų, vinječių...

Parodinė veikla. Dalyvavo maždaug 30-yje regioninių, respublikinių ir tarptautinių įvairaus pobūdžio parodų. 1980, 1987, 2007 ir 2017 m. surengė kelias dideles *autorines dizaino parodas* Šiauliuose „*MŪSŲ MIESTAS – MŪSŲ NAMAI*“. Ekspozicija „*ViP ir jo AtAskaita LR Seimo koridoriuje*“ (2018 m.) – pastarosios parodos atmaina, ekponuota dar 7 miestuose.

KRAŠTOTYRA, PUBLIKACIJOS, LEIDYBA

Autorinės knygos, publikacijos, straipsnynai. Autorius yra parašęs pirmąją knygą apie LDK profesionaliosios kulinarijos raidą (Vilius Puronas, „*Nuo mamutų iki cepelinų*“. Apimtis – 256 psl., „Vaga“, 1999 m.). Kaip išskirtinis Šiaulių kultūrinis reiškinytis paminėta septynių kraštotyrinio-enciklopedinio pobūdžio knygų serija „*Įdomioji Šiaulių istorija*“, (2007–2012 m.), taip pat – eilė turistinio pobūdžio brošiūrų apie Šiaulius, Kryžių kalną, kitus lankytinus objektus. Su jo vardu siejamos ir *didžiausia* („Aukuras Salduvei“) ir *sunkiausia* („Geležinė Jotvingių Kryžiaus Riterių Ordino knyga“).

Išspausdino apie 590 *autorinių straipsnių* mokslinėje, respublikinėje ir regioninėje spaudoje. Periodikoje *ViP cituotas ar paminėtas* ~1120 įvairaus pobūdžio publikacijose, straipsniuose. Sąjūdžio laikais išleido 27 dalių straipsnyną „*Apie Lietuvos heraldiką*“ (1989–1990 m.), brošiūras „*Kryžių*

kalnas: paslaptys, legendos, padavimai“ (lietuvių ir lenkų k., 1991 ir 1993 m.). Autorinė knygelė turistams „*Šventasis kryžių miškas*“ (2016 m.) spausdinama šešiomis kalbomis.

Redaktorius ir sudarytojas. Yra tiek proginių laikraštinio pobūdžio leidinių, kelių autorių brošiūrų, tiek keletu reprezentacinių Šiaulių miesto knygų: „*Aukuras Salduvei*“, almanachas. Šiaulių universiteto leidykla, 2009 m.; „*Šiaulių šv. Jurgio bažnyčia, 1908–2008*“, almanachas, leidykla „Litera“, 2008 m.; „*Šventovė bizantišku veidu*“ (apie Šiaulių Šv. Jurgio bažnyčią) leidykla „Litera“, 2008 m. ir kt., vyriausiasis dizaineris, redaktorius ir sudarytojas.

.....

„Idėja-Administracija-Forma“. Absoliuti dauguma Viliaus Purono kūrinių autoriaus *sukurta visuomeniniais pagrindais*, nesiekiant autorinio honoraro už kūrybinę ir gamybinę veiklą. Kiekvienas jų – tikslinio *visuomeninio proceso dalis*, pakankamai *sėkmingai įauginta į mūsų kasdienybę*, tapusi nematoma, tačiau veiksminga Šiaurės Lietuvos gyvenimo ir įvaizdžio dalimi.

APSOLIUTI ViP KŪRINIŲ DAUGUMA SUKURTA
ŠIAULIŲ PRAMONIKŲ PARAMA,
PATRIOTIZMU IR KAŠTAIS.

ViP gyvena ir dirba Šiauliuose.
Namų kontaktai: Tilžės g. 151-10, 76297 Šiauliai.
Mob. tel. 8-698-29829; el.p. v.puronas@siauliai.lt

VILIUS PURONAS ŠIAULIUOSE IR KITUR

Vytenis Rimkus,

menotyrininkas, profesorius, habilituotas mokslų daktaras,
Lietuvos mokslo ir visuomenės veikėjas,
Šiaulių miesto ir rajono Garbės pilietis.

Visi žino, kad Vilius Puronas yra šiaulietis, bet pasirodo, kad jis ir panevėžiškis, gimęs tame mieste 1947 m. vasario mėn. 11 d. Augo mokytojo šeimoje, čia įgijo pradinį ir vidurinį mokslą. 1968–1971 metais mokėsi Vilniaus dailės institute, Pramoninės dailės katedroje, įgijo dizainerio specialybę, pora metų dirbo LTSR Lengvosios pramonės ministerijos (tokia tada buvo) projektavimo konstravimo biure “Puntukas”. Daugiausia teko projektuoti stendus vaizdinei agitacijai (tokia tada taip pat buvo), įvairius užrašus ant pastatų, bukletus, plakatus ir kt. 1972–1973 metus reikėjo praleisti tarybinėje armijoje, tarnauti Bagrationovske Kaliningrado srityje. Čia taip pat reikėjo piešti plakatus, puošti interjerus, rašyti kvietimus, daryti aibę įvairiausių smulkių, stambesnių ir net didžiulių darbelių-darbų. Pats dizaineris laiko, kad tas laikotarpis – tai pirmasis jo darbinės-kūrybinės veiklos periodas, davęs taip reikalingų praktinių darbo įgūdžių.

1973 m. V. Puronas atvyksta į Šiaulius, pradeda dirbti miesto Statybos ir architektūros valdyboje vyriausiuoju dailininku, kartais dar įvardijamu ir vyr. dizaineriu. Tose pareigose dirba iki 1992 m. Tas antrasis periodas buvo itin vaisingas, prisodrintas teorinių apmąstymų ir praktinių rezultatų gausa, nestokojęs diskusijų ir priešpriešų. Jau pirmaisiais metais buvo iškelta svarbi ir aktuali programa, kai pasiremiant atliktais darbais bandyta teoriškai apibrėžti dizainerio galimybes ir uždavinius. Buvo iškelta pirmą kartą

programa, kuri suvokiama kaip iš pilkos kasdienybės išsivadavęs, spalvingas, nuotaikingas miesto vaizdas.

Formuojant miesto meninį vaizdą ryškėjo dvi kryptys. Pirma – *dekoracinė kryptis*, siekianti užmaskuoti pokarinio centro užstatymo neišraiškingumą, monotoniją, pilkumą. Tai pabrėžtinai ryškus, dekoratyvus, originalus namų fasadų dažymas, siužetinė bei iliuzorinė tapyba eksterjeruose ir interjeruose. Antra – *funkcinė kryptis*, tiesiogiai susijusi su operatyviaja informacija: šriftu, piešiniu, spalva, užtikrinančiais skaitomumą, greitą poreikių reakciją. Tam tikslui įgyvendinti buvo pasitelktos vietinės pajėgos, plačiai į kūrybinį darbą įtraukti mieste gausėjančio dailininkų kolektyvo atstovai, pedagoginio instituto (dabar – Šiaulių universiteto) dailės fakulteto studentai, liaudies meistrai, šiaip nagingi žmonės.

Vilius Purnas vystė savąjį dizaino sampratą, puoselėjo miesto vaizdo originalumą. Dėkinga situacija susidarė ryšium su plačiais pasirengimais miesto įkūrimo 750-mečio jubiliejui, padidėjusiais materialiniais ir intelektualiniais ištekliais. Jubiliejus suteikė galimybę pritraukti prie darbo įžymius Vilniaus dailininkus: “Saulės” kino teatre K. Morkūnas sukūrė vitražą “Saulės mūšis”, S. Kuzma sukūrė “Šaulio” skulptūrą “Saulės laikrodžiui” (architektai A. Vyšniūnas, A. Černiauskas, R. Jurėla).

Paminėtina V. Purono sukurta jubiliejinė emblema, kuri tapo visų jubiliejinių renginių vaizdiniu simboliu. Ši emblema paplito plakatuose, leidiniuose, įpakavimuose, atvirukuose, ji buvo panaudota pašto ženkluose ir vokuose. Įdomu tai, kad ji tapo jau lyg ir nebeautoriniu miesto ženklu, niekas nežino, išskyrus siaurą žmonių ratą, kas ją sukūrė. Tai, beje, būdinga dizainerinės kūrybos prigimčiai – sukurtas etalonas, pavyzdys, dauginamas rankiniu, pramoniniu, tipografiniu būdais, tampa kasdieninės buities bevarde estetinė savastimi. Jubiliejaus proga buvo kuriama pėsčiųjų zona paverstos Vilniaus gatvės tąsa, įjungiamos į ją šalutinės erdvės iškilo aktyvaus miesto sociumo formavimo uždavinys.

Miesto savitumo paieškos atvedė V. Puroną prie kraštotyros, istorijos studijų. Sukaupti senieji leidiniai, archyvinių dokumentų kopijos susiklostė į rinkinius, leidžiančius pažvelgti į žinomus, mažai žinomus ir net visai užmirštus ar nežinomus istorijos faktus. Kartais gerai pasitarnauja senųjų leidinių kronikos, skelbimai, net Šiauliuose leisti sapnininkai ir juokų kalendoriai, kuriuose slypi nemaža intriguojančių faktų, užuominų, ryškėja miesto, gatvės, pastato, visuomenės ir žmogaus-gyventojų vizualinis vaizdas, jų tarpusavio ryšiai. Įdomios autoriaus publikacijos spaudoje, inspiruojančios ir provokuojančios šiuolaikiniam miestui savitas idėjas, savitus plastinius sprendimus. Buvo suruoštos V. Purono dvi pirmosios personalinės parodos bendru pavadinimu “Mūsų miestas – mūsų namai” 1980 ir 1987 metais.

Vienas iš pagrindinių praktinės ir teorinės veiklos aspektų – dizaino kaip disciplinos, dizainerio kaip kūrybinės specialybės atstovo apibrėžimas. Dizainas suvokiamas ne vien tik kaip daiktų kūrimas, ne vien tik kaip estetinis aplinkos formavimas, bet ir kaip procesas, apimęs estetinių, kultūrinių, ekonominių, socialinių slinkčių visumą. Dizainas gimsta procese ir pats tampa procesu, kurio viduje nusitėsia sudėtingos dinamiškos judėjimo paralelės, priešpriešos ir susikryžiuojimai. Sakysim, paralelinis liaudies meno ir profesionaliosios dailės pasitelkimas sudaro ne tik harmoningas, bet ir konfliktines situacijas. Individuali autorinė ir kolektyvinė kūryba tam tikrose struktūrose pasidaro nebeišnarpliojama su vyraujančia tendencija beauthoriškumo linkme.

Dar dvi paralelinės linijos – dizaino trumpalaikiškumas ir ilgaamžiškumas. Kaip konkretus daiktas su savo materialiu grafiniu, tūriniu, spalviniu, konstrukciniu sprendimu dizaino tvarinys nėra ilgalaikis, jo funkcionavimo trukmė gali būti valanda, diena, savaitė, sezonas, metai, na, dešimt metų. Ilgaamžiškumo, išliekamumo statusą įgyja savoji patirtis, tradicija, trumpalaikių faktų seka, formuojanti reiškinių, kuris gali tapti atradimu ir išradimu. Ir čia labai menkai tegalima pasinaudoti užsienio pavyzdžiais, nes kita socialinė terpė reikalauja kaip tik savų sprendimų. Dizaino kūrėjams tenka eiti nepramintais takais.

Trečiasis V. Purono veiklos periodas – pirmųjų nepriklausomybės metų (1989–2004) uždavinių formavimo ir vykdymo problematika, deputatavimas I–joje Šiaulių miesto taryboje (1991–1995). Laikmetį atitinkantys ir atspindintys vizualiniai akcentai, naujųjų švenčių naujoviškas, linksmas apiforminimas kėlė ne tik gyventojų pritarimą, bet būta ir nepritarimo, pasipriešinimo.

Kaip alternatyva neaiškumams, kaitai pinigų erdvėje, nuotakai pagyvinti buvo pagaminti dekoratyviniai banknotai “Žemaičių litai”, “Naujametiniai banknotai”, „Litaurai”, “Centaurai”. Po trumpo, kelių valandų funkcionavimo renginių metu iki šio meto tie “pinigai” tebėra įdomūs kolekcionavimo objektai, menantys tik Šiauliuose, atrodo, buvusius pokštus tomis įtemptomis, dramatiškomis dienomis.

Visokių svarbių daiktų ir smulkmenų kolekcionavimo pomėgis, knygų, dokumentų, laikraščių ir jų iškarpu kaupimas susiklostė į apčiuopiamesnę situaciją: buvo išleisti pirmieji bulvariniai (taip ir nesislepiant įvardyti) laikraščiai “Nelabai įdomus mūsų momentas” (1989–1991 m. išėjo 13 numerių), “Skaitantis žmogus”. Nežiūrint viso tariamo lengvumo, bravūriškumo, nerimtumo, jumoro ir satyros vistiek šiuose leidiniuose būta ir rimtų problemų gvildenimų. Net patys pavadinimai lyg ir perfrazavo buvusį šiaulietišką “Įdomų mūsų momentą”, dėl cenzūros kaitaliojusį savo pavadinimą.

Iš sulesiotų faktų-faktelių, paradoksų išėjo solidi V.Purono knyga „Nuo mamutų iki cepelinų“, kurią 1999 išleido „Vagos“ leidykla. Tai visiškai naujo „dizaineriško“ tipo knyga, savotiška Lietuvos kulinarijos istorija, kupina paradoksalių, ir istoriškai paliūdytų, ir, atrodo, spėjamų receptų bei jų interpretacijų. Neįprastas ir knygos vizualinis pateikimas: besikaitaliojantis šriftas, iliustraciniai, piešti ir montažiniai intarpai, vos ne kiekvieno puslapio vis kitokia kompozicija.

Tokio pobūdžio laikraščius, bukletus, knygas drįstu pavadinti „literatūrinio dizainu“ – visiškai nauju dizaineriško mąstymo ir praktikos reiškiniu, kurio tąsa vyksta išleidus keliatomius „Įdomiosios Šiaulių istorijos“ rinkinius. Tai esė žanro pasakojimai įvairiausiomis su miesto istorija susijusiomis temomis, pasitelkiami ir bendrosios istorijos faktai bei samprotavimai, keletas epizodų apima ir artimas, ir tolimas Šiaulių apylinkes. Knygų struktūra mozaikinė, skyreliai viduje vėlgi suskirstyti į mažesnius gabalėlius, atskirai pateikiamos citatos, priežodžiai, savi pašmaikštavimai ir kt. Todėl tekstas yra lengvai skaitomas, visiškai nebūtina jį studijuoti nuosekliai, galima skaityti bet kurioje vietoje, net iš pabaigos einant į priekį. Šių knygų kiekvienam puslapiui galima būtų parašyti komentarą, diskutuoti, kritikuoti – tai netikėta istorinių žinių, paremtų šaltiniais, mitų ir folkloro samplaika.

Su kulinarijos istorija siejosi, o gal tiesiog jos inspiruotas buvo „Jaučio kepimas“, susilaukęs didžiulio žmonių susidomėjimo Šiaulių miesto šventės metu 2001 metais. Buvo atgaivinta senoviška žvėries kepimo technologija (kartu su Kužių agroįmonės direktore I. Kievišiene), tačiau labiau tai būta regiono, sulaukusio pasekėjų ir kituose miestuose, kituose renginiuose.

Netikėti, plataus masto V. Purono darbai teko Pakruojui – artimam Šiaulių miestui. Tai bene labiausiai paradoksalus, spontaniškas ir aštriai diskusinis „Humoro, alaus ir varnų valstybės“ projektas (2002–2006). Projekto tikslas – originalaus, niekur nematyto miesto įvaizdžio kūrimas. Išėties pozicija tapo Pakruojas – lietuviško naminio alaus gamybos centro buvimas, o prigalvotas varnų, kaip gerovės bei maisto simbolis, tapo lyg ir pagrindine įvaizdžio dominante. Kai šis projektas sparčiai buvo realizuojamas, sukurtos skulptūrinės rodyklės su stilizuotomis varnomis, pravestos didelio masto šventės su karaliaus, kurio soste atsidūrė pats V. Puronas, tituluotas „Viliumi I–ju“ rinkimais, atsirado ir stipri vietinė opozicija, ypač prieš „varnaėdų“ sąvoką, suvoktą ne tiek jumoristine, o daugiau sumenkinančiaja, paniekinamąja duonos augintojus prasme. „Literatūrinio dizaino“ maniera išleistas Laikraštis „HAV tiesa“, kuriame be iniciatorių pasisakė ir įžymūs žmonės: prof. Rolandas Pavilionis (perspausdintas straipsnis iš „Respublikos“, 2005-03-03), dr. Arvydas Lieponis: „HAV valstybės idėja – unikalus projektas regiono kultūros prasme, kuris remiasi žmonių kūrybine branda ir aktyvumu. Tai savotiškas

įrodymas, kad galima kurti naują traukos centrą, nepaisant vietos ir erdvės, remiantis stipria, bendražmogiška, nors kiek ir virtualia idėja”.

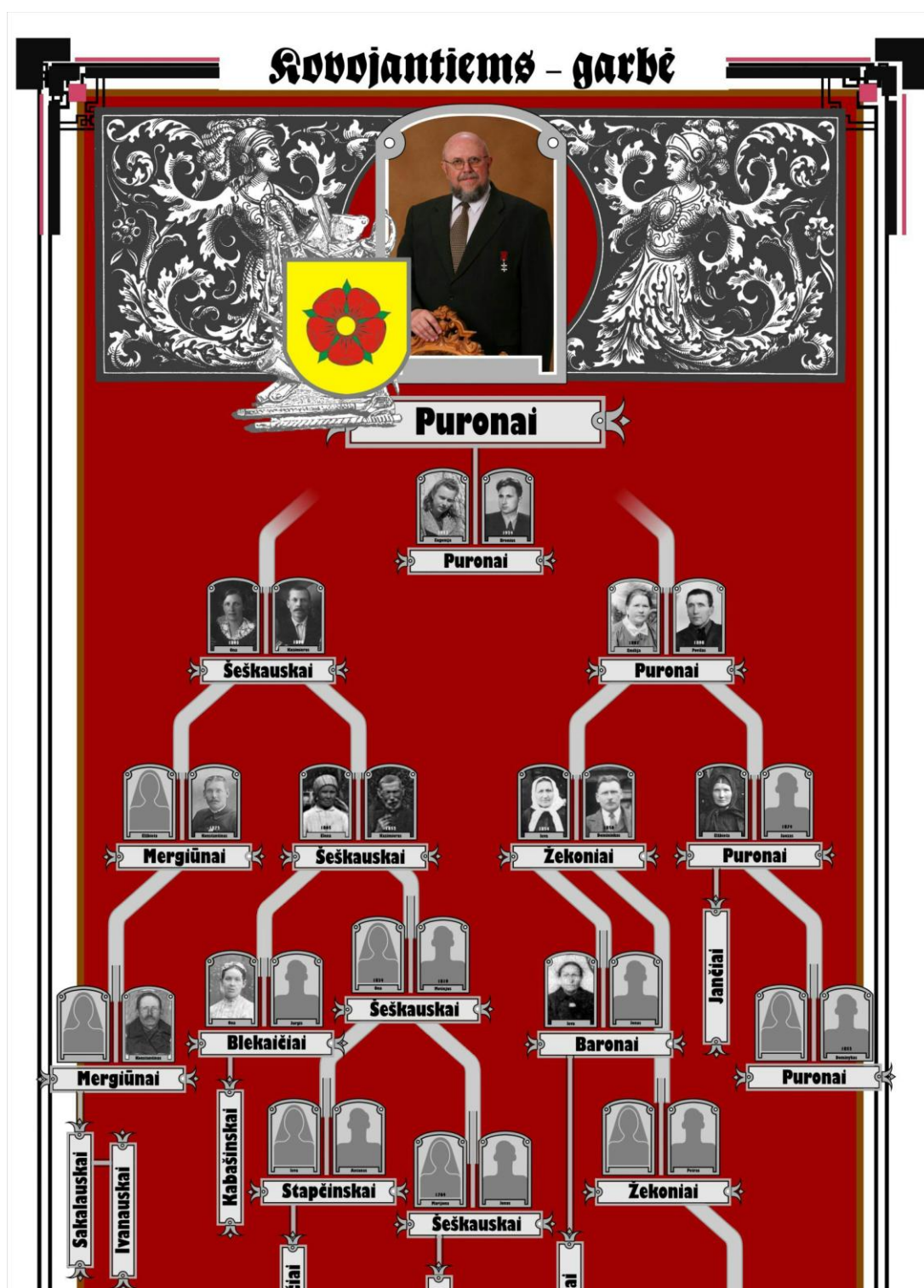
2004 m. V. Purnas buvo grįžęs dirbti į Šiaulių miesto savivaldybę, infrastruktūros skyrių. Suprojektuota ir dalinai įdiegta Šiaulių transporto stotelių įranga su suoliukais, ypač išradingu ir funkcionalių tvarkaraščių pateikimu. Projektuojamas tranzitinių gatvių estetizavimas, originali vaikų žaidimų aikštelių įranga bei atributika. O liko ir neįvykdytų užmojų ir projektų, tokių kaip “Baltų mitologijos parko Salduvėje”, “Miražų rūmų” Prisikėlimo aikštėje, ir dar kitokių, nestokojančių fantazijos. Net ideologija jam esanti savotiškas dizainas.

Paminėtina pedagoginė V. Purono veikla. Dar būdamas miesto vyr. dailininku jis nuolatos pasitelkdavo tautodailininkus, šiaip nagingus žmones savo projektams vykdyti, o neretai jų veikla išsirutuliodavo ir į savus autorinius kūrinius. Dažnai jis buvo kviečiamas vadovauti ir recenzuoti dailės diplominius darbus, Šiaulių universitete dirbo Dizaino katedroje. Ir čia prisimenamas būdingas jo darbo bruožas – studentai išsivedami į miesto erdvę, pasitelkiami praktinių uždavinių sprendimui.

Miestas – kintąs organizmas, jo funkcionavimas yra ta terpė, kurioje susimaišo, susilydo įvairiausios žmonių veiklos sritys, kūrybinė veikla, statyba, idėjos, projektai, perstatymai, perkainavimai, netgi griovimai. Būtent ta terpė iš savo vidinių resursų, o kai kada ir išorinių injekcijų augina, formuoja miesto veidą. Architektai, dizaineriai ir daugybė kitų užsiėmimų žmonių lemia tos terpės temperatūrą, sustingimą ar virimą, skonį ir kitas kokybes.

Nerimsta V. Purnas ir pasitraukęs iš oficialių pareigų: jo sukurtoji „Geležinė lapė“, atsidūrusi Talšos ežero pakrantėje, tapo miesto vaikų traukiamąja vieta. Ne visi jo pasiūlymai priimami, būta ir pašalinimo atvejų, tačiau jo meninė ir funkcinė veikla dažnai vadinama „*puronizmu*“. Galų gale dizainas – tai gyvenimo būdas. Tas gyvenimo būdas ir urbanizme, gatvėse, santykiuose su kolegomis ir oponentais, pasiekimuose, klaidose ir nusivylimuose, ir asmeniniame gyvenime, bute, elgsenoje, netgi eisenoje. Abejonės, svarstymai, įsitikinimai ir konkreti kasdieninė veikla – toks yra Vilius Purnas.

PURONŲ GIMINĖS MEDIS

LDiS prezidento A. Jazbučio interviu “INDEX’ui–2020”
su Viliumi Puronu, sutinkusiu savo 70-metį.

DIZAINAS & ViP

(RIMTAI, BET LINKSMAI)

Dizaineris Vilius Puronas – šiaulietis, Šiaurės Lietuvoje gerai žinomas dizaineris, dirbantis įvairiuose žanruose, naudojantis įvairias technologijas. Prioritetas – *kompleksiniai darbai, formuojantys lietuviško miesto estetinius procesus*. Dviejų kūrybinių sąjungų – Lietuvos dizainerių sąjungos (nuo 1982 m.) ir Lietuvos dailininkų sąjungos (nuo 1986 m.) narys. *Lietuvos meno kūrėjų asociacijos narys* (nuo 2005 m.). Turi nemažai apdovanojimų ir prizų už *kūrybinę ir leidybinę veiklą*. Vilius plačiai žinomas ir kaip asmenybė: kūrėjas, rašytojas, visuomenininkas, kraštotyrininkas, lektorius, ir kaip vienas iš produktyviausiųjų Šiaulių dailininkų.

.....

A.J.: APIE JUBILIEJŲ.

Gerbiamas Viliau, nepaneigiamas faktas, kad per savo amžių asmuo reflektuoja ne tik save. Juk per šį laikotarpį Jūsų asmenybės nueitas dizainerio kelias yra betarpiškai susijęs su visa Lietuvos dizaino istorija... Jūs – žinomas dizaineris, esate dviejų LR kūrybinių organizacijų narys – dizainerių ir dailininkų. **Gyvenimiškoji patirtis, o ir jūsiškis „dinozauriškasis autoritetas“ turėtų gniaužti jaunosios dizainerių kartos kvėpavimą...**

Ar galėtumėte kai kuriuos savo skaičius pakomentuoti? Taigi, garbingasis jubilate, pasakykite, kas Jums maloniau – 69 ar 70?

Atsakyti keblu... Pirmuoju atveju: **69**-uoju – tai kompozicija su *dama*, slapta nuo jos vyro. Antruoju, **70**-uoju – žvilgsnis veidrodin, biografiją droviai garbės raštu pridengus... Ką man paporinti visuomenei? Aš – humanistas, o mano galvoje – vien protingos mintys: jaunimas išmirs nuo žiovilio, nes Dievas taip protingai išdalino protus, kad niekas nesiskundžia jo trūkumu...

Esu ViP (t.y. Vilius Puronas) – šia pirmųjų raidžių kompozicija mane naujagimį papuošė tėveliai. Tautybė reta ir garbinga – *lietuvis*. Profesija taip pat reta – *dizaineris, pramoninės dailės specialistas*, t.y. inžinieriaus ir menininko hibridas, Lietuvoje ant pirštų skaičiuojamas. Plius – bene trisdešimt metų administracinio įdirbio savivaldybėje, kuriant Šiaulių meninį veidą. Dirbau ir gyvenau įvairiuose žanruose: kūrybos, vadybos, gamybos. Ir

gyvenu tame pačiame laikmetyje, kaip ir mes visi – mūsų Lietuvėleje, sergančioje, bet gyvoje.

Esu Tėvynės patriotas, dizainu ginkluotas, nes man *KŪRYBA* yra *KARYBA*!

Menininku gimstama. Žemiškieji menininko gimdyviai – ir epocha, ir butas, ir alga, ir darbštumas, ir terminai, ir žinios, ir dėstytojai, ir.., ir lietuviškasis „*daukantizmas*“, kuris padėjo mums Lietuvoje iš kiaušinio išsilukštenti. Jie – organai, iš kurių dizainerių kūnai sudaryti. *Esu kūrėjas*, nors jokia mokykla negali parengti *kūrėjo*, jei Dievas neskiria talento, neatsiunčia idėjų... Mes – Dievo industrijos kūriniai: savo paskirties mums irgi neduota suprasti, bet mes ja gyvi.

Dizainerio lemtis – būti *savu* ir tuo pačiu – *svetimu*. Tarp dailininkų ir architektų – *savas*, nes galiu diskutuoti apie mastelį, formą, proporcijas bet *svetimas*, nes „*neturiu skonio ir bendrai...*“. Tarp inžinierių ir gamybininkų – *savas*, nes pateikiu raštingus darbo brėžinius, žinau technologijas ir terminus, darbininkų ir meistrų galimybes bet *svetimas*, nes esu *humanitaras*, ne technokratas. Tarp istorikų ir kraštotyrininkų – *savas*, nes žinau datas ir rašau straipsnius, bet *svetimas*, nes turiu medžiagos ir klausimų, į kuriuos jie neatsako todėl, kad „*to jų nemokė*“. Tarp miesto vadovų ir valdovų – *savas*, nes turiu humoro jausmą, nesiveliu kabinetinėse intrigose, nepretenduoju į jų postus, klusnus bet *svetimas*, nes neatitinku administracinių reglamentų ir iki galo neperkandamas.

Keblu net tarp saviškių. *Vizualinis dizainas* (vizualinė informacija, reklama, spaudos maketavimas ir pan.), *art-dizainas* (meninė daiktų ir skulptūrinių akcentų gamyba, rūbų modeliavimas), *industrinis dizainas* (gaminių tiražavimas industriniu būdu) ir kt. – tai visas internatas tarpusavyje persipynusių estetinių ir gamybinių procesų, tarp kurių net menotyriminkas ragus nusilaužtų.

Gyvenimas – lytiniu keliu plintanti liga, su liūdna pabaiga. Vieni mūsų nukeliaus į Amžinybę, kiti – reinkarnuos kituose kūnuose, tretieji – amžinai gyvens gyvųjų širdyse. Apie vaiduoklius patylėsiu. Juk anapusinį gyvenimą projektuoja ir aiškina kiti išminčiai.

Temos neplėsiu. Atsidūsėsiu: septyniasdešimt! Tiek daug man dar nėra buvę... *Jubiliejus įspėja –galas artėja*. Mane seniai norėta paimti į dangų, tačiau vis kiti užlenda. Nors esu optimistas, bet žinau – teks užleisti vietą jaunimui, todėl treniruojuosi, pervažose praleidinėdamas lėtai pėdinančias moteriškes.

MOKYTIS NIEKADA NEVĖLU,
svarbu nesigėdyti!

A.J.: APIE DIZAINO ESME.

Viliau, pasišnekėkime plačiau, juk nuo to laiko, kai Jūs baigėte mokslus Vilniaus Dailės institute, praėjo bene pusė šimtmečio. Pakito visuomeninė santvarka, pakito ir filosofiniai kriterijai. Kas, Jūsų manymu, yra dizainas? Taikomosios dailės atmaina? Aplinkos estetika? Ar gyvenimo prasmė?

Dievas – žmogaus dizaineris, o žmonija – ateivė šioje planetoje. Ji neegzistuos be *Trejbės*, t.y. be *dirbtinio* (karšto) maisto, be *dirbtinės* visuomenės ir be *dirbtinės* aplinkos. Atimk bent vieną iš jų ir žmogui bus ku-kū! *Maistą* virškiname savo organizmuose, *visuomenę* – kalbose ir įstatymuose, o *daiktinę civilizaciją*?..

Štai ir priartėjome prie **dizaino dieviškosios paskirties**, jo svarbos mūsų civilizacijai, kurios prasmės iki šiol nežinome. *Dizainas – dieviškas procesas*.

Žmogus – planetos svetimkūnis. Urvinis ar dabartinis, jis – niekalas be daiktinės aplinkos: peiliu dubliuoja dantis, kailį – rūbais, o natūralią aplinką – „*kokonais*“. Tik „*kokonuose*“ mes jaučiamės saugiai, jaukiai ir visaverčiai: juose (*butuose*) auginame vaikučius, juose (*kabinetuose*) keliamo audras stiklinėse, juose (*automobiliuose* ar

orlaiviuose) po planetą keliaujame. Net trumpalaikiai nakvynei siuvame palapines. Taigi... Štai kodėl žemėje auga miestai, keliai, fabrikai, gamtosaugininkams bejėgiškai klykiant.

Dizainas – gyvasties projektavimas naudojant žinią, ko anuometinės civilizacijos neturėjo, ir *dialektikos postulatus*, apie ką dabartiniai asilai negirdėjo. Kai lojama „apie kičą“, „apie *viešąsias erdves*“ ir „gerą skonį“, visada reikia prisiminti auksinę kulinarijos taisyklę: „*dél skonio nesiginčijama*“. Ir kad „*mada – bjaurumo forma, jai išėjus iš mados*“.

Industrinis dizainas, techninė estetika. Šiedu žodžiu buvo pirmasis postūmis XX amžiaus pradžios civilizacijai apsižvalgyti, šiandieninei – daiktinės aplinkos genezę naujai pamatyti. Tuo labiau, kad dabar, XXI amžiaus pradžioje ir *techninė*, ir *meninė kūryba*, ir *taikomasis menas su dekoratyvinio* meno atmainomis ėmė lįsti po *dizaino sąvoka*. Telendie!

Suprojektuoti šypsena, patriotizmą, jaudumą ar koktumą – štai dizaino tikslas. Nepasimesti asmeninių ambicijų brūzgynuose, natūraliuose tarp grynųjų menų atstovų, tarp savų ir svetimų vidutinybių.

DIZAINAS – ESMĖS PROJEKTAVIMAS: forma, procesu, reiškiniu.

A.J.: APIE ORGANIZACINES AISTRAS.

Nuo planetos problemų grįžkime į Tėvynę, į dabarties laikmetį. Viliau, dizaino klausimai šiandien keliami Europos sąjungos lygmeniu. Iš kitos pusės, pastaraisiais metais mūsų LDiS organizaciją lieté ir tarpusavio teismai, ir skilimo pavojai, ir kolektyvinio asmeniškumo simptomai. Atsirado „separatizmo“ sąvoka ir reiškinys...

ES Tarybos pasiūlymai bei Europos Komisijos teikiamos rekomendacijos kelia teisingas iliuzijas traktuoti *dizainą, kaip šalies ekonominio potencialo skatinimo variklį*. Būdamas trigubu provincialu, trijų provincijų – Europos, Lietuvos ir Šiaulių atstovu, pritariamai kinkuoju galvą... Nors, kaip pramoninės dailės atstovas, kol kas nesu informuotas kuo, benzinu ar dyzeliniu kuru, veiks tas *variklis*, tinkantis vokiečių „BMW“ koncernui ir Šiaulių „Ventai“, gaminančiai baldus Švedijos rinkai, pagal švedų dizainerių projektus?

Į „separatistus“ žiūriu vyriškai. Teismai ir gyvenimas viską sustatė į savo vietas, šiandien tai galime pasišnekėti tarpusavyje. Žinia, Lietuvos dizaino istorijoje išliks skaldytojų pavardės bei jų kūrinių ir mokinių išliekamoji vertė. Juk jie iš mūsų atėmė net kelias elitinių universalių dizainerių kartas, jų biografijas, ugdytas pagal savo sukurtas akademinės taisykles... Liko taikomosios grafikos žanras ir pareiga ateities menotyrininkams įvertinti Dailės akademijų įdirbį Vilniuje, Klaipėdoje ar Šiauliuose... Šneku, kaip industrinis dizaineris... Taigi...

Juk *dizaino forumai, performansai, dizaino inovacijų centrai* ir kiti galai neatsirado tuščioje vietoje. Juos inspiravo ir santvarka, ir banknotai, ir bankrotai, ir asmeninės ambicijos. Jie – objektyvi realybė, kurią ginklu naikinti neleidžia moralė.

Pasikartosiu: trukdytojus ir jų rezultatus istorija su laiku sustatys į vietas, pagarsins, įvertins ir nuteis.

Bet nepasodins...
O GAILA!..

A.J.: APIE GYVENIMO PATIRTĮ.

Viliau, natūralu, kad grįžome prie Tavo gyvenimiškos patirties. Įdomu sužinoti iš kur radosi jūsų kartos dizainerių galvose inovatyvūs sprendiniai, savo laiku atitikę konstrukcinius-technologinius ir estetinius visuomeninius

kriterijus: sukurti jaukią aplinką, duoti daug ir gražių daiktų? Žvilgtelėkite atgal į savo biografiją. Juk tai – gyva Lietuvos dizaino istorijos dalelė.

Likimas man lėmė garbią užduotį – ketvirtojo Lietuvos miesto įvaizdžio kūrimą, kai 1973-aisias, po kariuomenės, *prof. Felikso Daukanto* buvau stumtelėtas į tajį garbingą šunkelį, kuriame likau sveikas moraliai ir fiziškai. Šiauliai – pramonės miestas, taigi, galimybių dizaineriui čia būta daugiau, kaip kitur. Tuo labiau, kad savo diplome esu aiškiai įvardintas *dailininku-konstruktoriumi*, kurio specialybė – *pramoninė dailė*. Kaip pirštu į akį!

Buvau vienas keliuose asmenyse: karalius ir demokratas, valdininkas ir verslininkas, dailininkas ir finansininkas. Tuo pačiu – dailininkas, architektas, inžinierius, kraštotyrininkas, savivaldybininkas. Visose srityse stengiausi būti profesionalus diletantas, projektuojantis procesą – lietuviško miesto esmę. Ne intrigas, ne skonį... Nors visose srityse jaučiausi *vidutinybe* tarp mane supusių genijų, bet sudėjus kartu, buvau *reiškinyš* mūsų Lietuvėleje.

Miesto įvaizdžio sistemos metodiką teko pačiam sukurti. Tam reikalinga trijulė: *įvaizdžio strategija, kūrybiniai protai, gamybinė bazė*. Kuo geriau toji trijulė susigieda, tuo rezultatas geresnis.

- *Įvaizdžio strategija* – tai savivaldybės funkcija. Jos teisė ir pareiga generuoti miesto įvaizdžio vizijas. Numatyti kelius, finansus ir būdus, šiam tikslui pasiekti pajungti *miestiečių protus*. Tik juose veisiasi kvailos idėjos, reikalingos tam, kad miestas atrodytų protingesnis už kitus.
- *Kūrybiniai protai* vaikšto šaligatviuose, jų visuomet galima rasti tarp idealistų: tarp bendradarbių ar pramonės įmonėse. Jų pilna tarp studentų, – tai pati kūrybingiausia ir dėkingiausia terpė, darbšti, neišlepusi. Daug gero slypi moksleivijos galvutėse, nežinančiose, kas nerealū ir nesiūlytina. Protingi ir darželinukai, nors jų genialumui suprasti reikia išminties ir žinių. Protingai plepteli dailininkai ir aktoriai, tačiau – dėmesio! Dažniausiai – tai saviraiškos retorika be rezultatų...
- *Gamybinė bazė* – miesto pramonės įmonės, galinčios pasiūlyti savo technologijas ir protus, skirtingai nuo „amžinai tuščio“ miesto biudžeto, viešųjų pirkimų įstatymų, „atkatų“ ir biurokratų.

Procesų dizaineris – *diletantas profesionalas*. Bet kurį procesą sprendžiant kompleksiskai, tenka pasitelkti kitų protus, o jų neturint – skyles užkimšti savimi. Ši metodika leido būti pradininku nemažame technologinių naujovių skaičiuje, šis receptas universalus ir negirgžda. *Žinių bagažas* ir *kryptingas darbštumas* – tai strateginė aviacija kūryboje, vienas iš pagrindinių bruožų, skiriančių inteligentą nuo prasčioko su aukštojo mokslo diplomu ar be jo. Nes kuo makaulė tuštesnė, tuo daugiau tuščiažodžiaujama.

Autorystė ir autorystės. Pagimdei idėją, suprojektavai procesą, išdalintai užduotis dailininkams... Jiems gryniesi menai yra „gryniesi amatai“, kur kūrėjas tuo pačiu yra ir menininkas, ir gamybininkas. Čia neleistina klysti – jo autorystė privalės būti rašoma pirmoji, o dizainerio – antroji.

Šią sistemą nuo seno naudoja architektai, skulptūras „pririšinėdami“ suprojektuotose zonose. O kas per paukštis architektūra? *Architektūra – tai statybinio dizaino atmaina!*

Kaip toje sistemoje neklysti, kaip priimti greitus sprendimus ir duoti tikslas komandas toje terpėje, kuri ir ambicinga, ir egoistiška, ir pavydi, ir provincialiai neklaidinga bei gerklinga? Atsakau: reikia vadovautis kariuomenės statutu, pagrindiniais estetikos dėsniais ir mamytės receptu:

„*Jeį nežinai kaip elgtis, Viliuk,
ELKIS KULTŪRINGAI!*“

.....

A.J.: APIE „PURONIZMĄ“.

Lietuvoje gimė savitas reiškinys – „puronizmas“. Kas tai? Naujo skulptūrinio dizaino žanro pradžia? Monumentaliosios dailės ir metalo lankstinių technologijos simbiozė, kuriant turistines įžymybes miestui? Teoretikai juk dar nenustatė dizaino ribų ir jo atmainų, persipynusių kaip žagarų krūva. Jus, kaip to reiškinio pradininką, prašau pakomentuoti.

Atskleisiu realybę. Kadangi Šiaulių kabinetiniai diletantai puoliolė trukdyti kompleksinius miesto procesus – daugiafunkcinę „Jaunimo zoną“, „Pramonės įdomybių“ parką, gatvių infrastruktūros sistemą ir kt., persikvalifikavau į *erdvinių „miesto įžymybių“* gamybą. Taip Šiauliuose gimė neįprastas daugiafunkcinis žanras – „*skulptūrinis dizainas*“ su nematomu intelektiniu užtaisais. Tobulu ir be klaidų vien todėl, kad ne iš plepalų. Tai – pramonininko, UAB „ELGA“ generalinio direktoriaus Ramūno Volbeko indėlis į Lietuvos dizaino raidą. Juk Šiauliai – pramonės miestas!

Vieniems „**puronizmas**“ asocijuojasi tik su *cinkuoto metalo technologija*, kitiems – su *biurokratiniu ekstremizmu*, tretiems.., ketvurtiems ar tolesniems... Tikrumoje – su žemiškuoju pavydu, nes pavydą reikia ir užsitarnauti, ir pačiam srėbti. Juk dabartinė epocha leidžia taškyti spjaudalais visus, išskyrus gėjus, tolerancijas, globalybes ir kitas vertybes, kurios nuvertės savaime.

Gyvenime naudoju dialektikos dėsnį, kad *naujovę ar atradimą lengviausia rasti sąveikoje tarp dviejų svetimų procesų*. Štai kodėl nekompleksuoju nei tarp toliaregių, nei tarp aklyjų: *miestų humanizavimo* funkcija, keliolika *Lietuvos Gineso rekordų*, devynios kraštotyros-menotyros knygos, kelios originalios technologijos, virš pusės tūkstančio kūrinių ir aibė inovacinių sprendinių, dažniausia netelpančių menotyros lentynose: tiek kulinarijoje, tiek kraštotyroje, tiek poligrafijoje, tiek technologijose...

Kiekvienas kūrybinis procesas savyje talpino aibę aspektų, kuriuos teko suregistruoti, suklasifikuoti, ainiams palikti. Dalį metodikos užfiksavau knygoje, dalį kūrybos – elektroninėse laikmenose, tačiau, kam? Juk kiekviena karta yra svarbi tik sau. Istorija tikina, kad laikas viską sudėlios į lentynas: vienadienes vertybes nubarstys, o tikrąsias užmirš todėl, kad „*savoje parapijoje pranašais nebūnama*“. Apie *talentingumą* ir *saiką* – atskira *kalba*, dar geriau – *malda*.

Todėl apie savąjį kūrybinį dėslumą patylėsiu iš kuklumo. Nes kuklumas puošia žmogų,

BET NE MIESTĄ!

A.J.: APIE GERĄ SKONĮ.

Pašnekėkime plačiau. Ne tik apie dizainą, bet ir apie grynąjį meną. Esu girdėjęs frazę, kad „*Menas – visa tai, ką daro žmogus, bet nesugeba beždžionės*“. Jums, provincijos inteligentui, turbūt kasdien tenka susidurti su šia sąvoka.

Dailės kūrinio gyvenimas velniškai panašus į žmogaus: jis pagimdomas, turi savo jaunystę, gyvenimą, senatvę, turi savo politines ir estetines simpatijas. Gyvenime jam tenka nukentėti ir nuo chuliganų vandalų, ir nuo vagišių plagijuotojų, tenka tarnauti pasaulio stipriesiems ar būti apšmeižtiems advokatų menotyryninkų. Kai kuriuos pasidarome stabais ir garbiname tol, kol nuverčiame, pasikeitus geram skoniui ar tikėjimui.

Kiekvienas kūrinys turi sielą. Būtent ji – didžiausia kūrinio vertė. Pajutai giminingą – jis tavo draugas, bičiulis, brolis. Nepajutai – jis beveidis praeivis minioje. Meno kūrinio siela

– pati didžiausia vertybė. Ji suteikia keleriopą, dešimteriopą, šimteriopą, tūkstan... milijon... riopą vertę tam iškalineto akmens gabalui, ar skarda apvilktam cementui.

Meninis kūrinys – gaminys, kuriame dominuoja dvasinis pradas. Kūrėjui nieko stebuklingo čia nėra: mintyse pamatei viziją – užpiešk, galvoje išgirdai muziką – pagrok. Nuo tavo profesionalumo priklausys gaminio materializavimas piešiniu, akvarele, muzika, metalu ar betonu. Nuo darbštumo – įdirbis ir gausa. Nuo talentingumo – dvasinis užtaisas žiūrovui bei kūrinio išliekamoji vertė. Pašaliečiams nelemta žinoti, kada tave aplanko mūzos ir pegasai, atplisnojantys iš dangišku miglų, o kada įkvepia terminai, honorarai, ambicijos ar administracinis bizūnas.

Tai – primityvu ir paprasta, kaip karvės mykimas. Kaip bulvė.

Menas priklauso vartotojui, ne liaudžiai. *Patiko* – žiopsok, kiek tinkamas, „kaifuok“, *filosofuok*, *akis vartyk*, *orą uostyk*, *pirk*, *kolekcionuok*, *mecenuok*... *Nepatiko* – eik pro šalį, netrukdyk uostyti tiems, kam patinka. Kuo menas įvairesnis, tuo tauta stipresnė ir turtingesnė. Juk ir kultūros sferoje veikia tas pats kulinarijos dėsnis: „*Dél skonio nesiginčijama*“.

Todėl neprašytiems mokovams ir kriticovams duok pieštuką ir ultimatumą: „*Je ne taip, tai kaip?*“. Pamatysite, kaip plėšrus erelis pavirs šlapia višta. Beje, ši taisyklė veikia ir ideologijos sferoje, kai daltonikas ima vadovauti tapybai. Juk deputatas – brangiai apmokamas niekalas.

Tokia antroji filosofinė bulvė menų kūrybinėje kulinarijoje.

Meno kūrinys yra pilietis. Jis turi dvi savo vertes – politinę ir estetinę, t.y. pilietybę ir žmogiškumą. Pagal juos minia vertina.

O kas toji minia?
KAI GALVŲ DAUG, O PROTO – NE!

.....

A.J. VILIAU, TAI LABAI AUKŠTOS FRAZĖS...

O juk mes, dizaineriai, ir esame aukštuomenė. Tą iliustruoja ir iš pelenų atgimusi Lietuvos Dizaino Sąjunga, ir šis rinkinys.

PERVERSKIME PUSLAPIUS.
TEN – MES!

VIRTUALIOJE ERDVĖJE

Vilius Purnas: Vikipedijoje
https://lt.wikipedia.org/wiki/Vilius_Purnas

Visuotinė lietuvių enciklopedija

<https://www.vle.lt/straipsnis/vilius-puronas/>

.....

„Kas yra kas Lietuvoje 2020“

<http://kasyrakas.lt/legacy/#!/Person?id=1565>

.....

Viliaus paroda TV-vizijoje

<https://www.youtube.com/watch?v=Yd06AZ2SBus&t=960s>

Lietuvos dailininkų sąjungos narys:

http://www.lidsajunga.lt/Nariai-1579-Vilius_Puronas

.....

„Facebook“ (Vilmantas Dambrauskas: apie Vilių Puroną)

<https://www.facebook.com/Vilius-Puronas-109563981397418>

.....

VIDEO APIE VILIAUS PURONO KŪRYBĄ

<https://www.youtube.com/watch?v=Yd06AZ2SBus>

<https://www.youtube.com/watch?v=Yd06AZ2SBus&t=960s>

<https://www.youtube.com/watch?v=wtqNgdDuaX8>

////////////////////////////////////

Įvairūs ViP gyvenimo fragmentai, užfiksuoti TV video medžiagoje.

[ViP kupiškėnas 1947-1952 m.](https://youtu.be/uNEw49VZW_4)

https://youtu.be/uNEw49VZW_4

Apie Vilių Puroną:

<https://www.youtube.com/watch?v=wtqNgdDuaX8>

VIP ARCHYVAS. PURONAI NUO KUPIŠKIO

- [1948 Kupiškis](#)
- [Purony šeimos albumas](#)
- [VIP giminija. Dinastijos](#)
- [Žekonių šeimos albumas](#)
- [Puronai literaty](#)